

Het Strand van Zeebrugge, immens groot en onbekend?

Franky Bauwens

Met dit kort artikel wil ik het strand en de Westerstrekdam van Zeebrugge wat meer onder de aandacht brengen. Hiervoor heb ik waarnemingen van de excursies van 06 januari 2018 en 23 maart 2019 van de Strandwerkgroep samengevat.

Behalve een lijst van 109 soorten zijn er tijdens de laatste excursie een aantal leuke waarnemingen te melden waarvan ik er vier hieronder beschrijf.

Als eerste de vondst van een dode Zeebaars *Dicentrarchus labrax* met een lengte van 52 cm van zowat 5-6 jaar oud. Zijn kieuwen zijn nog bloedrood wat een aanwijzing is van versheid. Een uitwendige indicatie van de doodsoorzaak is niet te zien. Die ontdekken we bij het verwijderen van de ingewanden. In de maag zit een 7 cm groot fragment van een botervlootje. Natuurpunt wijdde er een Natuurrecht aan.

Vermoedelijk zwemmen of overlijden veel meer vissen met plastic in hun ingewanden zonder dat dat bekend is. Misschien een tip voor wetenschappelijk onderzoek: Het zou wel eens interessant kunnen zijn om bij het “gutten” dat is op zee de vis ontdoen van de ingewanden om de vis vers te houden, de ingewanden van de gevangen vis aan boord van een vissersschip te bewaren en later te laten onderzoeken op de aanwezigheid van plastic.

Een tweede waarneming is een schedelbot van een Kabeljauw *Gadus morhua* (Foto 1), gevonden door Ingrid Mostrey. Anton Eryvynck (Agentschap Onroerend Erfgoed) en Wim Wouters (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen) bevestigden de determinatie. Het viel op door zijn grootte.

Deze naar het Noorden opschuivende roofvis heeft gemiddeld een lengte van 80 à 90 centimeter maar kan tot 150 centimeter groot worden en 25 jaar worden. Ik vond het skelet er groot, waarschijnlijk afkomstig van een groot exemplaar. De precieze lengte van de Kabeljauw is moeilijk in te schatten, maar komt in de buurt van 1 meter. De afmetingen van de gevonden schedel doen dromen naar vervlogen tijden. Dergelijke Kabeljauwen vind je vandaag nog zelden in de handel.

Foto: 1: Schedel Kabeljauw (Foto: Franky Bauwens)

Een derde waarneming die ik interessant vond is die van de Slanke knotslak *Tergipes tergipes*. Dit algemeen voorkomende zeenaaktslakje is vanwege van zijn kleine afmetingen, 8 millimeter, en kleur niet makkelijk te vinden. Het transparante hermafrodiete diertje, met licht tot donker roodbruine papillen kun je vinden een beetje boven de laagwaterlijn tot +20 meter diep. De soort verdraagt ook brakwater tot een zoutgehalte van 10 ‰.

Ze komen onder meer voor op boeien, pontons, havens, mosselbanken daar waar hun voedsel, fijn vertakte Hydropoliepen (geslachten *Laomedea*, *Hartlaubella*, *Obelia*), te vinden ook op leeft. In Zeebrugge vonden Hans De Blauwe en Francis Kerckhof de Slanke knotslak zowel levend als met eipakket op *Gonothyrea loveni*. In de kleine gelatineuze eikapsels kunnen 50 tot 75 witte eitjes voorkomen. De embryo's ontwikkelen zich bij een watertemperatuur van 20 ° Celsius, zoals we deze zomer gehad hebben, binnen de 5 dagen. De larven kunnen zich op 5 weken tijd ontwikkelen tot reproductieve volwassen slakjes.

Ten slotte wil ik een voorlopig raadselachtig fenomeen van de Paardenanemonen *Actinia equina* (Foto: 2), gemeld door Raymond Simons, vermelden. Raymond bezorgde mij een paar foto's genomen tijdens de excursie van 23 maar van Paardenanemonen waarop een witte uitstulping te zien is. Het merkwaardige was dat dit fenomeen zich voordeed BOVEN de waterlijn, op een moment dat de paardenanemoon al lang droog ligt en dit zelfs nog geruime zal blijven.

Wat wordt er hier precies waargenomen? Voortplanting? Tentakels activeren om snel uit te spreiden om voedsel te vangen bij het onderwater komen? Of zien we een vorm van

het verteringsproces, voor het onderspoelen? Intussen heb ik al meerdere foto's gezien van dit verschijnsel en dit van diverse locaties aan de kust. Navraag bij verschillende mensen met kennis over anemonen onder meer bij het duiken en/of kweken, bracht tot nu geen antwoord. Misschien komt het antwoord van een lezer van dit artikel?

Foto 2: Paardenanemoon met witte uitstulping, en enkele Purperslakken (Foto: Raymond Simons)

De soortenlijst

109 soorten lijkt veel maar dan toch weer niet. Bedenk dat excursies momentopnames zijn. Beide bemonsteringen vonden plaats in het begin van het jaar. Over een volledig jaar gezien zou de nu reeds uitgebreide lijst heel wat langer kunnen zijn.

Enkele voorbeelden van soorten die niet gemeld zijn tijdens deze excursies maar wel in het gebied voorkomen zijn de Gewone garnaal *Crangon crangon* die je met wat geluk in de zomer in de kellen kunt vinden. En dankzij de klimaatopwarming kun je in de kellen ook de Europese sardines *Sardina pilchardus* aantreffen.

De lijst van de rijke bodemfauna in het getijdengebied is eerder beperkt. De Langspriet *Corophium arenarium* werd wel gemeld maar geen Kniksprietkreeftjes *Bathyporeia spec.*, noch de Agaatpissebed *Eurydice pulchra* hoewel deze er, voor wie een beetje moeite doet om ze te vinden, toch talrijk leven.

Er werden 44 soorten weekdieren, genoteerd, allemaal mariene soorten. Knap en toch: de Glanzende tepelhoren *Euspira nitida* en typische soorten voor de duinen zoals de Zandslak *Theba pisana* ontsnapten aan de aandacht. Overigens, niet alle weekdieren op de lijst komen er levend voor!

Het gebied wijkt enigszins af van wat we anders gewoon zijn. Een excursie te Zeebrugge start aan het evenementenplatform, een betonnen gedrocht dat zijn plaats verdient in een blunderboek. Van daar wandel je enkele honderden meters langs een duinrug met talrijke pionierplanten en een zeer lang vloedmerk. Dit alles voor je de begroeiende rots/betonblokken van de strekdam tegenkomt.

De Westerstrekdam en het zeer groot getijdengebied te Zeebrugge heeft zoveel fauna en flora te bieden dat het enkel kan aangetoond worden door langdurige waarnemingen.

Plaats: Zeebrugge Westerstrekdam	6/01/2018	23/03/2019
Slakken		
Gevlochten fuikhoren <i>Nassarius reticulatus</i> - eikapsels	X	
Gewone alikruik <i>Littorina littorea</i>	X	X
(Gewone) schaalhoren <i>Patella vulgata</i>	L	
(Gewone) wenteltrap <i>Epitonium clathrus</i>	X	
Grote/Gewone tepelhoren <i>Euspira catena</i>	X	X
Koffieboontje <i>Trivia</i> sp.	X	
Muiltje <i>Crepidula fornicata</i>	L	X
Purperslak <i>Nucella lapillus</i>	L met eikapsels	L met eikapsels
Ruwe alikruik <i>Littorina saxatilis</i> & <i>L. arcana</i>	L	L
Sleutelgathoren <i>Diodora graeca</i>		F
Wadslakje <i>Peringia ulvae</i>	L	X
Wulk <i>Buccinum undatum</i> - eikapsels	X eikapsel	X eikapsel
Tweekleppigen		
Amerikaanse boormossel <i>Petricola pholadiformis</i>	L, M	X
Amerikaanse zwaardschede <i>Ensis directus</i>	Do	X
Bonte mantel <i>Mimachlamys varia</i>	LK	LK F
(Gewone) kokkel <i>Cerastoderma edule</i>	Do	L
(Gewone) mossel <i>Mytilus edulis</i>	L, M	X
Gewone otterschelp <i>Lutraria lutraria</i>	Do	Do
Gewone tapijtischelp <i>Venerupis corrugata</i>	L	
Grote strandschelp <i>Macra stultorum</i>	K	X
Halfgeknotte strandschelp <i>Spisula subtruncata</i>	Do	L, A

Japanse oester <i>Crassostrea gigas</i>	Do	X
Messchede <i>Solen marginatus</i>	K	
Nonnetje <i>Macoma balthica</i>)	Do, A	L
Rechtsgestreepte platschelp <i>Tellina fabula</i>		X
Ruwe boormossel <i>Zirfaea crispata</i>	K, F	
Witte boormossel <i>Barnea candida</i>	L, A	X
Witte dunschaal <i>Abra alba</i>	L	X
Zaagje <i>Donax vittatus</i>	L, E	L
Zwinkokkel <i>Venericor planicosta</i> †	K, F	
Naaktslakken		
Slanke knotsslak <i>Tergipes tergipes</i>		L Zie tekst
Inktvissen		
Gewone zeekat <i>Sepia officinalis</i> - rugschild - eieren	X (schild)	X (schild)
Diatomeeën		
Surfdiatomee <i>Attheya armata</i>		X
Stekelhuidigen		
Gewone slangster <i>Ophiura ophiura</i>	L	L
Gewone zeeappel <i>Psammechinus miliaris</i>	L	
Gewone zeester <i>Asterias rubens</i>	L	L
Zeeboontje <i>Echinocyamus pusillus</i>	X	
Zeeklit = Hart-egel <i>Echinocardium cordatum</i>	X	V
Platvissen		
Bot <i>Platichthys flesus</i>	Aan	
Overige vissen		
Gevlekte rog <i>Raja montagui</i> - eikapsel	kapsel	
Golfrog <i>Raja undulata</i> - eikapsel	kapsel	
Stekelrog <i>Raja clavata</i> - eikapsel	kapsel	
Hondshaai <i>Scyliorhinus canicula</i> - eikapsel	kapsel	
Grondel spec. <i>Pomatoschistus spec.</i>	X	
Harder spec <i>Chelon spec</i>	X	
Kabeljauw <i>Gadus morhua</i>		F Zie tekst

Zeebaars <i>Dicentrarchus labrax</i>		Zie tekst
Krabben		
Blaasjeskrab <i>Hemigrapsus sanguineus</i>	L	X
Fluwelen zwemkrab <i>Necora puber</i>	D	
Gewimperde zwemkrab <i>Liocarcinus navigator</i>	D	
Gewone zwemkrab <i>Liocarcinus holsatus</i>	D	
Grijze zwemkrab <i>Liocarcinus vernalis</i>	L	
Harig porseleinkrabbetje <i>Porcellana platycheles</i>	L	
Hooiwagenkrab <i>Macropodia spec.</i>	L	
Noordzeekrab <i>Cancer pagurus</i>	D	X
Strandkrab <i>Carcinus maenas</i>	D	
Heremietkreeften		
Gewone/Grote heremietkreeft <i>Pagurus bernhardus</i>	L	
Kleine heremietkreeft = Boksertje <i>Diogenes pugilator</i>	L	
Vlokkreeften		
Langspriet <i>Corophium arenarium</i>	L	
Insecten		
Japanse dansmug <i>Telmatogeton japonicus</i>	L	L
Zeepokken		
Gekartelde/Gekerfde zeepok <i>Balanus crenatus</i>	L	L
Gewone zeepok <i>Semibalanus balanoides</i>	L	L
Nieuw-Zeelandse zeepok <i>Elminius modestus</i>	L	L
Pacifische zeepok <i>Balanus glandula</i>	L	L
Zeeanemonen		
Paardenanemoon <i>Actinia equina</i>	L	L
Slibanemoon <i>Sagartia troglodytes</i>	L	L
Zebra-anemoon <i>Actinia striata</i>	L	
Zeedahlia <i>Urticina felina</i>		L
Mosdiertjes		

Breedbladig mosdiertje (= Bladachtig hoornwier) <i>Flustra foliacea</i>	X	Aan
Harig mosdiertje (= Harige vliescelpoliep) <i>Electra pilosa</i>	X	Aan
Overwoekerend mosdiertje <i>Alcyonidium parasiticum</i>	X	
Zeevitrage = Zeekantwerk <i>Conopeum reticulum</i>	X	X
Zijdemosdiertje <i>Vesicularia spinosa</i>	Aan	Aan
Bekermosdiertje <i>Farella repens</i>		X
Hydroïdpoliepen		
Gekromde zeeborstel <i>Hydrallmania falcata</i>	An	Aan
Haringgraat <i>Halecium halecinum</i>		Aan
Lange zeedraad <i>Obelia longissima</i>		Aan
(Ruwe) Zeerasp <i>Hydractinia echinata</i>	X	
Tweetandzeedraad <i>Obelia bidentata</i>		Aan
Zeecypres = Zeemos <i>Sertularia cupressina</i>	Aan	Aan
Zeedennetje <i>Abietinaria abietina</i>	Aan	Aan
Zeedraadachtig kolonie zonder NI naam <i>Gonothyrea loveni</i>		X
Gedraaide zeedraad <i>Hartlaubella gelatinosa</i>		Aan
Kleine klokpoliep <i>Clytia hemisphaerica</i>		X
Klepelklokje <i>Sarsia tubulosa</i>		Aan
Vogels		
Drieteenstrandloper <i>Calidris alba</i>	X	
Grote mantelmeeuw <i>Larus marinus</i>	X	
Scholekster <i>Haematopus ostralegus</i>	X	X
Steenloper <i>Arenaria interpres</i>	X	
Zeekoet <i>Uria aalge</i>	Schedel	
Zilvermeeuw <i>Larus argentatus</i>	X	X
Zwarte kraai <i>Corvus corone</i>	X	
Wormen		
Driekantige kalkkokerworm <i>Spirobranchus triqueter</i>	L	

Franse tap/Zwarte wadpier <i>Arenicola defodiens</i>		X
Groene bladkieuwworm <i>Eulalia viridis</i>		L + eikapsel
Perkamentkokerworm <i>Chaetopterus variopedatus</i>	Koker	
Schelpkokerworm <i>Lanice conchilega</i>	L	L bankjes
Zeepier = Wadpier <i>Arenicola marina</i>		X
Groenwieren		
Darmwier <i>Ulva</i> sp. (= <i>Enteromorpha</i> sp.)	X	X
Zeesla <i>Ulva lactuca</i>		X
Bruinwieren		
Blaaswier <i>Fucus vesiculosus</i>	X	X
Japans bessenwier <i>Sargassum muticum</i>		Aan
Knotswier <i>Ascophyllum nodosum</i>	Aan	
Roodwieren		
Navelwier <i>Porphyra umbilicata</i>	X	X
Purperwier <i>Porphyra purpurea</i>	X	X
Rood hoorntjeswier <i>Ceramium virgatum</i>		op bruinwier
Planten vloedmerk		
Biestarwegras <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	X	
Helm(gras) <i>Ammophila arenaria</i>	X	
Zandhaver <i>Leymus arenarius</i>	X	

E = enkele Alg = algemeen M = massaal X=Gemeld (kan levend of aangespoeld zijn)
 Do = doublet K = klep V = vers L = levend F = fossiel
 Aan = aangespoeld D= Dood

Dankwoord

Dank aan Tom Ameye, Hans De Blauwe voor het ter beschikking stellen van hun gegevens, Ingrid Mostrey voor de Kabeljauwschedel en Raymond Simons voor de foto's van het Paardenanemoon fenomeen.

Dank aan Anton Eryvynck (Agentschap Onroerend Erfgoed) en Wim Wouters, (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen) voor het op naam brengen van de vissenschedel.

Harwichstraat 12 – 0102
 8380 Zeebrugge
 franky_bauwens@hotmail.com